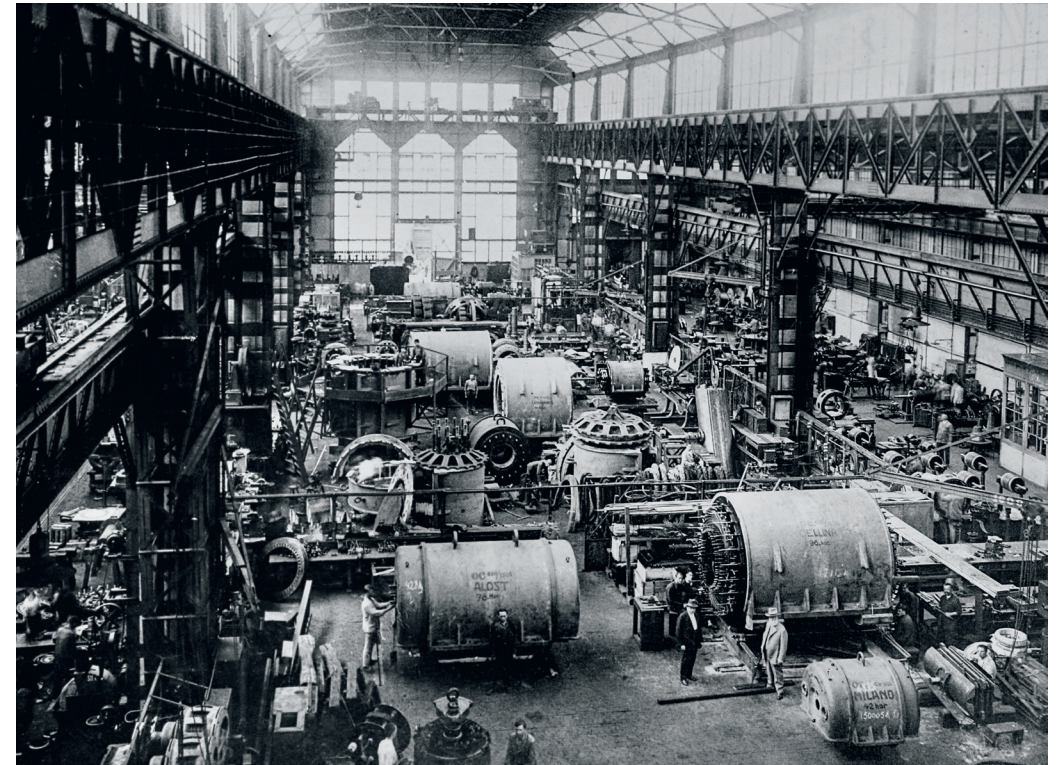

értékelését és feldolgozását nehezíti meg, hanem súlyos örökséget is hagyott hátra. A hazai ipari örökségről való gondolkodás ugyanis máig nem foglalhatta el megfelelő helyét a nemzeti kulturális örökség keretében. Talán ezt a problémát a legjobban az világítja meg, ha feltesszük azt a kérdést, hogy a rendszerváltás után a „vörös Csepel” mítoszának eltűnésével miért nem kapta vissza a méltó helyét Weiss Manfréd ebben az értékhalmozban?² A nemzeti ipar emlékei jórészt a mai napig várják „rehabilitációjukat”, hogy a nemzeti örökség és identitás térfelén elfoglalhassák méltó helyüket.³

¶ Ráadásul amikor a szocialista gazdaság keretei és a hagyományosnak nevezhető iparágak elkezdtek összeomlani, a rendszerváltás és a privatizáció éveiben Magyarországon a nagybritanniai helyzethez képest sem a stabil gazdasági környezet, sem az erős civil vagy szakmai érdekérvényesítés nem volt adott. A gyors értékmentés és az ipari örökség kérdésének tudományos diskurzusba emelése helyett az egykori vállalati múzeumok, irattárak, archívumok szétesése indult meg. Mindezt tetézte, hogy az ipari munkanélküliség olyan méreteket öltött, hogy az ipari örökség iránti érdeklődés vagy a nosztalgia legfeljebb keserű emlékeket idézett meg. A hagyományos ipar szétesése olyan gyorsan zajlott le és olyan hirtelen okozott családok százazreinek egzisztenciális válságot, hogy aligha volt elvárható a sokszor évszázados gyökerű gyárakra, üzemekre, termelési helyszínekre és produktumaikra való visszatekintés megfelelő objektivitással, nemhogy büszkeséggel.

¶ Pedig Magyarországon az iparfejlesztés és a nemzeti ipar megteremtésének gondolata egybeesett a nemzeti ébredéssel járó reformkor eszméjével, a modern polgári Magyarország megteremtésének igényével. Jelképes, hogy a Himnusz először az óbudai hajógyárban csendült fel nyilvánosan, 1844-ben.⁴ A reformkor meghatározó eszméje volt a nemzeti iparvédelem a kossuthi Védegylet hívószavával, és ugyanígy közismert a legnagyobb magyar, Széchenyi István működése és a feudális maradványokon rést ütő hídvám bevezetése a Lánchídon. Az 1860-as években elindult nagy részvénytársaság-alapítási hullám, az úgynevezett Gründerzeit, a hazai iparosítás első nagy korszaka, amikor például a világhírűvé váló

Kis Rókus utca, a Ganz-gyár csarnoka (később kiállítóközpont), generátorok összeszerelése, 1922
Forrás: Fortepan